~~ferih u mbagħad ħarab minn bieb im-warrab. Dak il-ħin laħqu l-patrijiet l-oħra u wieħed minnhom għamel il-Griżma tal-Morda lil Fra Liberat. Lil patri Rafel ħaduh il-kunvent. Fra Liberat kien wasal fit-tmiem. Id-demm li kien xerred dgħajfu bosta u wara ftit, imdawwar mill-patrijiet u bil-kelma "naħfirlu" fuq fommu, miet għall-qiegħa tas-Santwarju tat-Twelid.~~

~~Tlitt ijiem qabel din il-ġrajja, Fra Liberat għamel qrara ġenerali bħala tħejjija għan-novizzjat li kien se jibda ma ddumx. Fiċ-ċella tiegħu sabulu it-tra li kien se jibgħat lil ommu biex jgħarrafha li dalwaqt kien se jibda s-sena tan-novizzjat. Iżda fil-ħaqq kollu n-novizzjat kellu jibdih fis-Sema fejn ruħu qaddisa, tħammar bid-demm tal-martirju, daħlet ferrieħa tgħanni l-għanja tar-rebħa.~~

~~FRA MARJANU VELLA, O.F.M.~~

MINN HAWN U MINN HEMM

AĦBARIJIET TA' BARRA

IL-MILIED F'BETLEMM

Bħal snin oħra, din is-sena wkoll, marru għadd ta' Nsara mid-dinja kollha biex jgħaddu għid il-Milied ġewwa Betlemm. Kien hemm żawwâra (pellegrini) mill-Italja, minn Franza, mill-Kolumbja, mill-Arġentina u mill-Messiku; uħud ukoll mill-Indja u mill-Iran. Elfejn ruħ, Għarab, li jinsabu taħt il-Ħakma tal-Lhud (Israel), tħallew jaqsmu l-fruntiera biex iżuru Betlemm fil-jum tal-Milied. Ħadru l-funzjonijiet fil-knisja ta' Betlemm tlieta mill-kbar tal-Ħakma Għarbija tal-Ġordanja, li huma: il-Ministru (Ważir) tal-Ġewwieni, il-Ministru tas-Saħħa, u l-Ministru tat-Telegrafu u l-Posta (Barq u l-Barîd).

FILM FUQ IL-MILIED

Ir-Rħieb ta' Ġieżu ta' Ġerusalemm qabbdu lid-ditta Rinaldo del Fabbro li jaħdmilhom film imsemmi: "Il-Milied f'Betlemm". Dan il-film fih mużika miktuba għal daqshekk minn A. Vitalini u kant ħelu tat-tfal tax-Xirka "Schola Cantorum" ta' Betlemm innifisha. S'issa kien muri f'Ġerusalemm u kull min rah faħħru wisq.

IRSAL TAL-ĦAKMA GĦARBIJA

Ħażżâ' el-Meġâli, rajjes il-Ważra (kabinett) tal-Ħakma Ġordanija, bagħat ix-Xewqat it-Tajba tal-Milied lill-Insara tad-dinja kollha. Fost kliem sabiħ ieħor qal: "Minn ma' ġenb il-Benniena ta' Ġesù, nibgħatu l-ferħ tagħna lill-Insara tad-dinja kollha, u fil-jum ta' din it-Tifkira nittamaw li jżidu l-qima lejn l-Art Imqaddsa fejn twieled Hu, u lejn in-nies li jgħammru fiha, u jgħinhom biex ifittxu jerġgħu jiksbu s-Sliema li għaliha Ġesù niżel mis-Sema fl-art." Għal dan il-kliem wieġbu Monsinjur Asgħaf, Arċisqof Grieg-Kattoliku, u fost kliem ieħor qallu li jitma' li l-Ħakma Ġordanija, li għandha taħt jeddha l-pajjiż ta' Ġesù, ma ddumx ma tistqarr bħala Festi Nazzjonali l-Milied u l-Għid il-Kbir.

IL-GĦORBA TA' BETLEMM

In-nies bla dar (rifuġjati) li hemm ġewwa Betlemm, li ħarbu minn taħt il-Ħakma Lhudija, bagħtu risâla lill-President Eisenhower fil-Milied fejn iżżewħ ħajr lilu u lill-poplu Amerikan għall-għajnuna li tawhom fil-faqar li jinsabu fih.

ŻJARAT LILL-ART IMQADDSA

Mill-ewwel Pellegrinaġġ li sar wara l-aħħar gwerra sal-Milied li għadda, fl-Art Imqaddsa daħlu 70 Pellegrinaġġ, li ħadu sehem fihom 1,768 ruħ. Fost dawn kien hemm il-Kardinal Motta, Arċisqof ta' San Pawl fil-Brażil. Kien hemm ukoll fost dawn 46 Isqof u 708 qassisin, u ħafna rjus kbar tal-Ħakmiet. Minn dawn in-nies 416 kienu mill-Kolumbja, 285 mill-Kanada, 239 mill-Messiku, 231 mill-Istati Magħqudin ta' l-Amerika, 182 Taljani u 83 mill-Brażil. Il-bqija tan-nies kienu tista' tgħid mill-artijiet tad-dinja kollha, barra minn Malta.

Nittamaw li meta f'Malta jitnieda Pellegrinaġġ, jinġabru għadd sewwa ta' nies, biex ma nibqgħux, bħalma aħna issa, lura minn pajjżii oħra.

"ĦBIEB TA' ĠERUSALEMM"

Fi New York twaqqfet xirka jisimha: *Friends of Jerusalem,* li l-għan tagħha hu li jagħmlu kull ma jistgħu bil-kliem u bil-kitba biex jiġi mħares dak li qatgħet l-U.N.O. fuq il-belt ta' Ġerusalemm. Din ix-xirka issa qiegħda titħabat biex iġġiegħel li Ġerusalemm tkun maħkuma minn wieħed li jkun xrik ta' l-U.N.O., li jkun mgħejjun minn *Kunsill amministrativ.*

TISWIJIET FIL-QABAR TA' KRISTU

Ir-Rħieb, Franġiskani, Griegi u Armeni, jiġifieri t-tliet xorta ta' Rħieb li għandhom il-jedd fuq il-Qabar ta' Kristu, qegħdin jaħsbu biex jibdew isewwu tiswija sħiħa lill-knisja li ġewwa fiha jinsab dan il-Qabar Imqaddes. Il-Ħakma Griega għarrfet lill-Patrijarka Ortodoss li tixtieq tħallas hi n-nefqa tat-tiswija. Ir-Rħieb Kopti (li ma għandhomx jedd qiaddsu ġewwa l-Qabar ta' Kristu imma għandhom naqra ta' kappella warajh) talbu lill-Ħakma tal-Ġordanja biex huma wkoll ikunu mdaħħla fin-nefqa tat-tiswija, għax inkella jibżgħu li jitilfu l-ftit tal-jedd li għandhom ġewwa l-Bażilika. Ta' dan għad ma ġiethomx tweġiba.

TRIQ BL-ASFALT GĦAL EMMAWS

S'issa ma kien hemm ebda triq li minnha wieħed jista' jasal sa Emmaws bil-karrozza. L-eqreb triq għal hemm kienet fergħa li toħroġ mit-triq ta' bejn Ġerusalemm u Ġaffa, imma din kienet dejqa u kollha ħofor u ħtiebi u ġebel fin-nofs. Issa din il-fergħa sa tkun imwessgħa u mwittija u mogħtija l-asfalt, għat-tewfiq jew *kumdità* ta' min ikun irid imur iżur dan l-Imkien Imqaddes.

VIGARJU ĠDID GĦALL-FRANĊISKANI

F'Ġerusalemm il-Vigarju tal-Kustodju tar-Rħieb Franġiskani tal-Qabar ta' Kristu, ikun dejjem Franċiż, bħal ma l-Prokuratur ikun dejjem Spanjol. Issa, il-Vigarju li kien qabel, il-W. R. P. Adrian Brufferne, telaq ix-xogħol tiegħu għax m'għadux jiflaħ, u daħal fi mkienu l-W. R. P. Jean Marie Hacquette, mill-Provinċja ta' San Pietru ta' Franza. Il-Patri Hacquette kien ilu ħafna snin Professur fil-Kulleġġ li għandhom il-Franġsikani f'Ħaleb (Aleppo) u mhux minn qalbu li telaq dan ix-xogħol u laqa' l-post għoli li kien mogħti lilu.

IX-XMARA TAL-ĠURDAN

Ilu żmien twil jingħad li kien hemm ħsieb li jissarraġ l-ilma tax-xmara tal-Ġurdan, ix-Xmara Mqaddsa tal-Palestina, biex bih jissaqqew kotra kbira ta' artijiet fuq in-naħa l-waħda u l-oħra tax-xtut tagħha. Issa aktarx li dan il-ħsieb wasal biex iseħħ. Tlieta huma l-irsma (jew pjanijiet) li ġew murija: resem hu tat-Tennese Valley Authority, xirka Amerikana; resem tal-Ġemagħa Għarbija Istingħajija, u re-

sem tal-Gvern Israel. Kif inqies dan l-aħħar ix-xmara tal-Ġurdan issawwab fil-Baħar il-Mejjet elf u tmien mitt miljun (1,800,000,000) metru kubu ta' ilma fis-sena, li jista' jsir ġid kbir bih kieku jissewwaq fir-raba ta' ma' dwar ix-xmara.

GĦID RIŻQU ĦAŻIN

Billi l-Insara fil-belt ta' Bejrut, f'Libnan, għamlu purċissjoni bil-fjakkoli jixgħelu, fit-toroq, ftit ilu l-Misilmin, fil-għid tagħhom Milâd en-Nébi (twelid tal-Profeta Mħammed), riedu jagħmlu bħalhom. Imma l-fjakkoli li għamlu l-Misilmin kienu bottijiet tal-ħalib imwaħħlin fuq għuda, mimlija sa nofshom bil-pitrolju u biċċa stoppa taqbad ġewwa fihom. Kif kienu kollha mixgħula u l-purċissjoni tagħhom sa toħroġ, żewġ subien iġġieldu u wieħed minnhom qaleb il-pitrolju jaqbad fuq sieħbu. Dan telaq jiġri u jgħajjat bil-ħruq, u t-tfal l-oħra ħadu qatgħa u kulħadd qaleb il-bott tal-pitrolju jaqbad fuq sħabu. Qamet għagħa kbira u nħarqu ħafna nies. Fost dawn hemm tletin mejta u ħames mija l-isptar. Ħtija ta' dan weħel kulħadd u l-Ħakma Libanija amret li ma jsirux aktar purċissjonijiet.

L-EWWEL PONTIFIKAL F'BETANJA

Fil-knisja l-ġdida li għadha kemm inbniet f'Betanja, saret l-ewwel quddiesa Pontifikali, fil-festa ta' San Lażżru. Qaddisha l-Patri Kustodju tal-Franġiskani tat-Terra Santa li f'idejhom qiegħda din il-knisja, u li huma bnewha b'ħafna taħbit, qrib il-qabar tal-Qaddis. Ħadru l-quddiesa ħafna nsara minn Ġerusalemm u xi qassisin Griegi Ortodossi li joqgħodu dik innaħa u li huma ħbieb tal-Franġiskani.

WEGĦDA BIT-TEMMA

Mara u raġel Amerikani, Mr. u Mrs. Hodgson, għamlu wegħda li jmorru Ġerusalemm u jieħdu tifel żgħir minn hemm u jrabbuh bħala binhom. Din il-wegħda temmewha dan l-aħħar, għax marru Ġerusalemm ta' bil-ħaqq u bil-ħalla tal-Qorti tal-Pulizija, ħadu bħala binhom tifel żgħir iltim minn fost l-iltiema li qegħdin irabbu l-Franġiskani. It-tifel li qabel kien jismu Mansur Faraħ, issa sar jismu Francis T. Hodgson. Ħaduh magħhom lejn l-Amerika.

AĦBARIJIET TA' MALTA

Mill-bidu ta' din is-sena li aħna fiha, 1955, għamilna l-Jum tal-Qabar ta' Kristu f'dawn il-knejjes li ġejjin: il-Parroċċa tar-Rabat, ta' Santa VenNera, ta' San Duminku, il-Belt, tal-Marsa, ta' Ħaż-Żebbuġ, ta' San Ġorġ, Ħal Qormi, tal-Furjana, ta' Ħal Għargħur, ta' l-Imsida, tas-Sacro Cuor, tas-Sliema, tal-Birgu, ta' Bormla, ta' l-Isla, il-Kattidral ta' l-Imdina, San Ġwann, il-Belt. Kull fejn morna konna milqugħin b'imħabba mill-Kappillani, u bil-għajnuna tagħhom il-Jum tal-Qabar ta' Krsitu mar sewwa aktar milli konna nobsru aħna. Llil-Wisq Reverendi Arċiprieti u Kappillani niżżuhom ħajr bil-qalb kollha fl-isem tal-Patri Kustodju tat-Terra Santa, tal-Patrijiet Msisjunarji li qegħdin jaħdmu bla heda biex tixxerred il-Fidi Nisranija fil-Pajjiż ta' Ġesù u biex jinżammu kif jixraq l-Imkejjen Imqaddsa li fihom seħħet il-Fidwa tagħna.

* * *

Dawn li ġejjin huma l-ismijiet tannies li taw flus għal din ir-Rivista,

"Leħen l-Art Imqaddsa":—

Karmela Micallef: 10s.; Elena Zammit: 10s.; Marija Borg: 10s.; N.N. (minn idejn P. Kamillu Aquilina): 10s.; Alice Aquilina: 8s.; Nikola Vella: 6s.; Berta Ellul: 6s.; Matilde Fenech: 5s.; Ġużeppi Borg: 5s.; Ġużeppa Falzon: 2s.

Niżżuhom ħajr ilkoll u nitolbu lill-Bambin ixerred il-barka tiegħu fuqhom.

* * *

Dawn li ġejjin ħarġu xi flus għall-bini tal-Knisja tal-Luzjata fuq il-Għar Imqaddes tal-Madonna f'Nazaret:—

Filippo Cassar Torreggiani, tas-Sliema: £1; Dr. Ġużeppi Bugeja, Rabat: £1; Lorenzo Attard, in-Naxxar: £1; Sac. Carmelo Busuttil, Rabat: 10s.; Una pia persona, Sannat, Gozo: £2. 10s.; Maestro G. Gasan, il-Belt Valletta: £1; Mosè Attard, in-Naxxar: £1; Loreto Vella, in-Naxxar: £1; N.N., Ħaż-Żebbuġ: £1; Katarina Mallia Tabone, l-Imsida: £1.

* * *

Ħarġu l-flus għall-ġebla li fuqha jkun hemm miktub isimhom biex tinbena fil-Bażilika l-ġdida ta' Nazaret, dawn li ġejjin:—

Maestro Raffaele Bonnici Calì: £3; Antonio Demajo, Birżebbuġa: £3; Michele Demajo, tas-Sliema: £3; Ines Scicluna, ir-Rabat: £3; Annie Pisani, il-Furjana: £3; Dolores Micallef, tas-Sliema: £3; Mons. Arċipriet Ghigo: £3.

Lil dawn niżżuhom ħajr bil-qalb u nitolbu li l-Madonna, mis-Santwarju ta' Nazaret, ixxerred il-hena u s-sliema f'qalbhom, u tagħtihom il-grazzji kollha li jinħtieġu.

* * *

Dawn li ġejjin isseiħbu s'issa fir-Rivista "Leħen l-Art Imqaddsa":—

Attard Ester, Abdilla Giuseppe, Briffa Victor, Buontempo Mary, Borg Stella, Borg Giuseppina, Buttigieg Stella, Belli Jane, Bonnici Rosina, Borg Giuseppe, Ciappara Antonio, Camoin Catarina, Camilleri Carmela, Caruana George, Cauchi Bernarda, Casha Maria, Caruana Carmela, Chetcuti Paola, Catania Liberata, Cardona Carmelo, Chetcuti Nicolina, Caruana F. S., Cilia Carmelo, Caruana Carmela, Cauchi Antonia, Coppini Melita, Dalli Maria, D'Agostino Domenico, Debono Stella, Doublesin Carlo, Dugo M. A., Ellul Paolo, Ellul Salvatore, Ellul Adelgisa, Farrugia Giorgio, Gasan Giuseppe, Galea Salvatore, Gauci Carmela, Gatt Maria, Galdes Michelina, Magri Paolina, Muscat Salvatore, Magro Rita, Meli Carmelo, Muscat Marianna, Mizzi Maria, Psaila Olga, Pace Paul Felice, Sammut Giuseppe, Sant Paolo, Sant Giulia, Staffrace George, Scicluna Giovanna, Sapiano Agnese, Schembri Concetta, Spiteri George, Tabone Zammit Francesco, Theuma Emilia, Theuma Teresa, Xuereb Maria, Zammit Giovanni, Zammit Frank.

Ħubżu maħbuż u majtu fil-kuż (ħobżu maħbuż u l-ilma tiegħu fiż-żir). Aħna bil-Malti ngħidu: "Żejtu fil-kuż". Tfisser bħall-Malti sewwa.

(*Qawl tal-Palestina*)

Cum permissu Superiorum et auctoritatis Ecclesisiasticae

Tipografia dei PP. Francescani - GERUSALEMME